СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY
РІК LVI. Ч. 58. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ПЯТНИЦЯ, 12 БЕРЕЗНЯ 1948.
No. 58. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MARCH 12, 1948. VOL. LVI.
ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ФОРЕСТАЛ ПРИДІЛЮЄ РОЛІ ПРИ ОБОРОНІ ДЕРЖАВИ

Вашингтон, 10 березня. — Вже наступного тижня будуть приділені ролі й завдання при обороні держави армії, фльоті і повітряній силі, як це виявив секретар оборони, Дж. Форестал. Від часу обєднання трьох ділянок оборони в одній секретаріяті в вересні минулого року ще не було ясного пляну, як поодинокі частини мають діяти. Спільний головний штаб досі не вспів погодитися на один плян і тому Форестал візьме участь у засіданні, на якому будуть приявні: ген. Омар Н. Бредлі, ген. Карл Спац і адмірал Луїс Е. Денфелд. Прийшов час, в якому „мусять бути пороблені деякі рішення про те, хто має орудувати одним чи другим родом зброї", заявив секретар оборони.

ПЛЯН ВОЛЕСА ПЕРЕПАВ У СЕНАТІ.

Вашингтон. — Плян Генрія Волеса, кандидата третьої партії, щоб допомогу для відбудови Европи передати Обєднаним Державам, перепав у сенаті 74 голосами проти 3. Волес зголосив свої погляди на цю справу перед сенатською комісією закордонних справ, а її поставив у формі поправки до Пляну Маршала в сенаті сен. Глен Тейлор, з Айдаго. Він зажадав, щоб Злучені Держави призначили на відбудування Европи 25 більйонів і піддали цю суму під адміністрацію Обєднаних Держав. Тейлор промовляв в обороні цього пляну півшости години, при чому він скритикував гостро політику обох великих політичних партій. При голосуванні підтримали Тейлора сенатори: Клод Пепер, демократ з Флориди і Вилієм Лангер, республиканець з Норт Дакоти.

ДЕ ВАЛЕРА В БІЛОМУ ДОМІ.

Вашингтон.—Недавній Премієр Ірляндії, Імон Де Валера, відвідав президента Трумана. Розмова тривала 15 мінут, одначе про неї не подано урядової оповістки. Під час розмови з кореспондентами Де Валера виявив свою прихильність до союзу західних европейських держав. Він заявив, що малим державам, як Ірляндія, найліпше бути невтральними серед напруженого світового положення.

145,000,000 НАСЕЛЕННЯ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Вашингтон. — В році 1947 виносив приріст населення в Злучених Державах 2,667,000 осіб, як це оприлюднює Бюро Цензусу. Є це найбільший річний приріст в цілій історії Злучених Держав. З днем 1 січня 1948 року все населення досягнуло цифри 145,340,000 душ. Тут зараховані вже вояки які служать закордоном. Їх число не подане.

ПОМЕР Б. ГОЛОВА ЧУЖОМОВНОЇ ПРЕСИ, ЗАЙДЕМАН.

Ню Йорк. — Натан Н. Зайдеман, предсідник агенції оголошень „Між-Расова Преса в Америці", помер у віці 64 літ. Він свого часу обєднав для бизнесових цілей газети, які виходять в неанглійських мовах в Америці і добув довіря серед урядових кол. Він запрошував часто на наради представників чужомовних газет на конференції і з ними обговорював різні проблеми. Походов з Росії, приїхав до Америки в 9 році життя, і пережив 64 літ.

ВИПРОБУВАЛИ НАЙБІЛЬШУ БОМБУ В СВІТІ.

Вашингтон. — Команда повітряних сил оприлюднює, що в околиці Мюрок, у Каліфорнії, випробувано найбільшу в світі бомбу, скидаючи її з надфортеці Бі-29. Бомба важить 42,000 фунтів, одначе ця, яку скинули, не була наладована вибуховими матеріялами. Її вжито на пробу, щоб зробити спостереження, який це має вплив на літак, коли нагло скинеться з нього такий великий тягар, який виносить одну третину його власної ваги. Стрільно має близько 27 стіп довжини й півпята стіп у промірі. Команда повітряних сил не оприлюднила своїх спостережень, але заявила, що ця бомба не має таких наслідків, як атомова бомба, бо не має радіоактивности.

ГОЛОС З РАДІОФОНУ ЙДЕ НА 1,000 МИЛЬ.

Форт Монмавт, Н. Дж. — Корпус Сиґналів американської армії оприлюднює, що вже зладжено движиме вантажне авто для пересилання радіотелефонічних комунікацій на віддаль 1,000 миль в обі сторони. Досі можна було пересилати повідомлення лише на 100 миль. Команда каже, що комунікаційний апарат можна буде примістити на літаку і пересилати повідомлення з повітря.

БЛИЗАРД НА ЗАХОДІ.

Шікаґо. — Сильний буревій перелетів понад південно-західні стейти, а впарі з ним прийшов холод. Буревієм обняті такі стейти: північний Тексас, Оклагома, Канзас та західна частина Мизури. Кажуть, що буревій був найсильніший впродовж останніх 25 років. Холодна погода наспіла з Канади й тепер посувається на схід. Околиця Ню Йорку приготовляється на сніг, як заповідає бюро погоди.

НЕДАВНІЙ РУМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ В АМЕРЕЦІ.

Ню Йорк. — Недавній румунський король Михайло та його мати королева Олена, прибули до Ню Йорку кораблем Квін Елизабет. Його стрінули на доках репортери і перевели з ним інтервю. Михайло, якому тепер 26 років життя, був збентежений наглими запитами на різнородні теми й тому відповідав поволи. Йому помагала в деяких відповідях його мати. Він погодився з поглядом одного репортера, що серед теперішнього положення Румунію ніщо не зможе звільнити зпід комуністичного ярма, хіба одна війна.

Після смерти Яна Масарика

Прага, 10. березня. — Трагічна смерть чехословацького міністра закордонних справ, Яна Масарика, сина творця Чехословацької республики після першої світової війни, Томи Масарика, сталася першою політичною подією дня не тільки в Чехословаччині, але й в цілому світі. Після першої вістки про смерть, урядова радіовисильня намагається успокоїти публичну опінію, видаючи що кілька хвилин нові комунікати та нові вигадки і версії про трагічний кінець мужа, якого в Чехословаччині вважалося другим після президента Бенеша.

Самогубство, чи вбивство?

Труна Масарика знайдено в годині 6:25 на бруку перед його резиденцією, проте вістку про смерть здержано протягом цілого ранку, бо уряд нараджувався над формою повідомлення. Масарик вискочив, або його кинено через вікно його лазні. Уряд і родина кажуть, що Масарик сам кинувся через вікно. Натомість в політичних колах та серед чеських дипломатів закордоном існує переконання, що Масарика вбито, хоча на це нема жодних доказів. Навіть урядово стверджується, що день перед смертю Масарик був цілком спокійний і не зраджував найменших познак депресії.

Відвідав могилу батька і говорив з Бенешом.

Два дні перед своєю смертю Ян Масарик відвідав могилу свого батька, Томи Масарика, а його остання розмова була вчора з президентом Бенешом в місці примусового відпочинку цего останнього. Тема розмови невідома, але вважають, що вона зможе в дечому вияснити безпосередні причини смерти. Масарик говорив з Бенешом безпосередньо після відвідин польського амбасадора. Це була перша і остання розмова між ними після комуністичного перевороту.

Крокодилячі сльози

Чеські комуністи, що без сумніву були посередньою, чи безпосередньою причиною смерти Масарика, проливають за ним тепер крокодилячі сльози, намагаючись зробити з нього комуністичного героя і мученика. Масарикові признано державний похорон, що відбудеться в суботу, як теж видано доручення спустити до половини машту прапори на всіх публичних будинках.

Молотов висловлює „співчуття".

Москва, 10. березня. — З чехословацьких джерел сьогодні повідомили, що советський міністер закордонних справ вислав свому ґавляйтерові Ґотвальдові в Празі „вислови симпатії та співчуття" зприводу смерти Масарика. Досі советська преса ще не подала офіціяльного коментара в цій справі.

Большевики творять свою легенду.

У звязку з щораз сильнішими голосами, що Масарик не поповнив самогубства, тільки його замордували большевики, ці останні намагаються творити свою легенду про цю справу. Празьке комуністичне радіо в одному зі своїх коментарів видвигає здогад, мовляв Масарик поповнив самогубство під впливом листів від своїх приятелів з демократичних країн, які дорікали йому за його участь в комуністичному уряді. Один з приятелів Масарика, що тільки перед двома тижнями прибув до Лондону та який не бажає виявити свого прізвища, сьогодні заявив, що за смертю Масарика „криється багато більше" ніж це хоче вмовити в світ чехословацький комуністичний уряд. Він стверджує, що Масарик справді діставав багато листів від своїх приятелів, але він „нічого собі з них не робив" і ці листи могли заставити Масарика до всего, тільки не до самогубства.

Масарик плянував втечу закордон; був під доглядом поліції.

Мюнхен, Німеччина, 10. березня. — Недавний високий чеський урядник, що втік до Німеччини, сьогодні заявив, що був плян втечі Масарика закордон, але його унеможливила большевицька поліція. Масарика постійно берегло 23 тайних агентів комуністичної поліції, подібно як слідкують за кожним кроком президента Бенеша. Масарик мав виявити готовість покинути країну, заявляючи, що він „не хоче бути рабом комуністів, ані їм служити".

„Не самогубство, але пляновий морд" — твердить чеський консуль.

Чехословацький конзуль в Австралії, Кароль Токолі, на першу вістку про смерть Масарика відмовився репрезентувати дальше большевицький уряд в Празі і заявив: „смерть Масарика не є самогубством; це звичайне скритовбивство".

МАРШАЛ СТВЕРДЖУЄ КРІЗУ; ДОРАДЖУЄ ХОЛОДНОКРОВНІСТЬ

Вашингтон, 10. березня. — Секретар стейту Джордж С. Маршал у розмові з представниками преси заявив, що положення в світі є „дуже, дуже поважне" і що в Чехословаччині запанував терористичний режім. Оцей погляд доповнив секретар стейту осторогою до американського народу, щоб серед такої світової крізи затримати холоднокровність, бо вибух пристрастей може лише пошкодити справі. З теперішнього положення може спасти світ лише „холодна і наперед передумана політика".

З нагоди самогубства Масарика конгресмен Карл Стефан, республиканець з Небраски сказав, що „від теперішнього дня підпольна Чехословаччина має свого духового провідника" і що „не буде спокою для звірського советського наїзника". Стефан є уродженцем Чехії.

ГЕНЕРАЛ ТВЕРДИТЬ, ЩО ВІЙНА МОЖЕ ПРИЙТИ З АЗІЇ.

Вашингтон. — Ген. Клейр Л. Ченнолд з летунського „корпусу тигрів" сказав під час свідоцтва в комісії закордонних справ палати репрезентантів, що Китай недопускає Росії до агресивної війни в Европі. Він домагався признання півтора більйона долярів для Китаю, інакше в Азії комуністи викличуть третю світову війну.

ЩО БУДЕ З БЕНЕШОМ?

Це запитання тепер найчастіше можна почути в лондонських дипломатичних колах. Загально вважається, що комуністи докладуть усіх зусиль, щоби в будьякий спосіб зліквідувати його, як останній ще видний звязок Чехословаччини зі Заходом.

Справа Советського імперіялізму в Раді Безпеки

ГОЛОВА ЧЕСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ В О.О.Д. ОБВИНУВАЧУЄ СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ ТА ДОМАГАЄТЬСЯ ПРОСЛІДЖЕННЯ СПРАВИ РАДОЮ БЕЗПЕКИ.

Лейк Соксес, Н. Й., 10. березня. — Смерть чехословацького міністра закордонних справ, Яна Масарика, була безпосередньою причиною, що чехословацька кріза „ексильодувала" теж на терені Організації Обєднаних Держав. Голова чехословацької делегації в О. Д., д-р Ян Папанек, виступив сьогодні з обвинуваченням проти Советського Союзу, що той під загрозою сили зброї встановив в Чехословаччині режім комуністичної диктатури, знищив чехословацьку незалежність та створив безпосередню загрозу для світового миру. Д-р Папанек домагається від Ради Безпеки негайного прослідження справи та поставлення Советського Союзу перед міжнародним судом. Д-р Папанек відмовився зрезигнувати зі свого посту, заявляючи; що він легально репрезентує легальний уряд президента Бенеша. Проте, його зажалення проти Советського Союзу генеральний секретар ОД, Триґве Лі, представив як „не-державне звернення" і воно може прийти на порядок нарад Ради Безпеки тільки тоді, як його видвигне, зглядно піддержить інша держава-член Ради Безпеки. Виступ д-ра Папанека вважається за політичну подію великого міжнародного значення.

СЛОЗАМИ ІСТОРІЇ НЕ ЗМІНИТЬСЯ.

Ню Йорк, 11. березня. — Сьогоднішня нюйорська преса віддає свої перші шпальти в більшості справі трагічної смерти Яна Масарика, друкуючи довгі вістки і широкі редакційні коментарі. „Ню Йорк Таймс" присвячує цій справі свою першу редакційну статтю та обговоривши обставини і причини смерти Масарика і загальну долю Чехословаччини, стверджує: „Чехи плакали, як Гітлер' забирав їх країну і плакали, як Сталін забирав її другий раз. Сьогодні вони плачуть за своїм погибшим чемпіоном. Але сьогодні сліз не вистачає на те, щоб змінити історію".

ВОЄННА ТРИВОГА В СВІТІ

Париж, 11 березня. — Трагічна „добровільна смерть" — як це названо в урядовому повідомленні — чехословацького міністра закордонних справ, Яна Масарика, піднесла до вершка обурення цілого культурного світу проти большевизму та викликала справжню воєнну тривогу в світі. З усіх кінців світу підносяться голоси, щоб закінчити спричинену большевизмом трагедію людства та рятувати те, що ще можна врятувати. Державні мужі, дипломати, публіцисти і всі люди у вільних країнах роблять большевизм відповідальним за смерть Масарика, без огляду на те, чи він справді поповнив самогубство, як це стверджується урядово, чи його вбито під формою самогубства. В паризьких дипломатичних колах вважають, що трагічна смерть Масарика може мати переломове значення в ставленні до большевизму та що дальші події можуть виломитися зпід контролі навіть найбільш холоднокровних політиків. Політичне положення в світі до краю напружене і кожний дальший інцідент міг би викликати бурю.

БРИТАНІЯ ВВАЖАЄ ІТАЛІЮ ЗА ЧЕРГОВУ ЖЕРТВУ БОЛЬШЕВИЗМУ.

Лондон, 10 березня. — В британських дипломатичних колах виявляють побоювання, що Італія може впасти жертвою большевизму швидше, ніж це можна б сподіватися. Фінляндія вже в розпінці і її не рахується. Останні події в Італії виявляють, що большевики не можуть рахувати на перемогу, у найближчих виборах і тому видвигається можливість, що Москва при допомозі своїх пятиколонних виконкомів схоче повторити там історію Чехословаччини та захопити владу перед виборами. В Британії вважають, що це тільки „демонстрація військової сили" в безпосередньому віддалені може врятувати Італію від большевиків.

ШВАЙЦАРІЯ ПРОВІРЮЄ СВОЮ ПОЛІТИКУ НЕВТРАЛЬНОСТИ.

Берн, Швайцарія, 10 березня. — Швайцарський уряд під натиском публичної опінії обмірковує необхідність провірки своєї традиційної політики невтральности. Діло в тому, що там вже добачується „війну за плечами", а Швайцарія вже тільки біля 200 миль віддалена від большевицької Чехословаччини і такої ж Югославії. Необхідність зміни дотеперішньої політики Швайцарії диктується тим, що Совєти не признають невтральности.

РІШУЧІСТЬ АВСТРІЇ В БОРОТЬБІ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ.

Відень, 10 березня.—Не зважаючи на приявність в країні окупаційних большевицьких військ, австрійський уряд, відчуваючи за собою сильні „плечі" західних союзників, почав рішучу боротьбу проти „чехословацизації" Австрії. Одержавши повну піддержку Соціялістичної і Народної партій, австрійський уряд поставив поза законом творені комуністами „виконавчі комітети", які доконали перевороту в Чехословаччині, та озброїв сторожів фабрик, для оборони перед евентуальними напастями большевицьких агентів.

ЗАХІДНО - ЕВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ НА НАЙШИРШІЙ БАЗІ.

Париж, 10 березня. — Французький міністер закордонних справ, Жорж Бідо, поінформував сьогодні свій уряд, що наради в справі західно-европейського Союзу в Брюсель вже практично завершені та що союз буде підписаний на найширшій базі під політичним, військовим, господарським та культурним оглядом. Він охоплюватиме теж заморські колонії. З Брюсель повідомляють, що проєкт відповідного договору буде закінчений вже завтра.

ДАНІЯ ПРОТИ ДЕРЖАВНИХ БЛОКІВ.

Копенгаґа, 10 березня. — Данський міністер закордонних справ заявив сьогодні в парляменті, що Данія не належить до жодного політичного чи військового блоку держав і вона є проти такої політики.

РОБІТНИКИ ДЕМОКРАТИЧНИХ КРАЇН ПІДДЕРЖУЮТЬ ПЛЯН МАРШАЛА.

Лондон, 10 березня. — Сьогодні тут закінчилася конференція представників професійних спілок охоплених Пляном Маршала 16 західно-европейських країн. В конференції взяли участь теж представники КІО і АФП. Видано спільну декларацію, в якій повністю піддержується американську Програму Відбудови Европи та створено окремий комітет, що буде займатися цею справою теж в майбутньому.

ПАРЛЯМЕНТ ПРИЙНЯВ ЗАКОН ПРО ЗАКІНЧЕННЯ МАНДАТУ.

Лондон, 10 березня. — Британський парлямент великою більшістю голосів прийняв сьогодні урядовий законопроєкт про закінчення британського мандату в Палестині. Проти законопроєкту була частина послів таки з урядової Лейбуристської партії.

ПАПА ВЗИВАЄ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ.

Рим, 10 березня.— Папа Пій XII. апробував сьогодні ініціятиву італійського єпископату, щоби духовенство взяло активну участь у передвиборчій кампанії проти комуністів. Виголошуючи промову до римського духовенства, Папа сьогодні заявив, що це належить до обовязку священиків піддержати владу тих, що не загрожуватимуть Церкві та її місії на землі.

ТУРЕЧЧИНА ЗАПЕРЕЧУЄ ПРОВІРКУ ДОПОМОГОВОЇ ПРОГРАМИ.

Анкара, Туреччина, 10 березня. — Турецький уряд видав сьогодні окреме повідомлення, в якому заперечує поголоски про плян ревізії американської допомогової програми. Рівночасно повідомлено, що американська допомога в забезпеченні Туреччини та її армії перед можливою військовою атакою зі зовні поступає швидко вперед.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346. JERSEY CITY 3. N. J.

КАНДИДАТУРА ГЕН. МЕК АРТУРА НА ПРЕЗИДЕНТА

Генерал Доґлес Мек Артур, військовий губернатор Японії, зложив заяву, що коли б „американський нарід" його візвав, то він готовий кандидувати на уряд президента країни. Під тим треба розуміти номінацію з рамені Республиканської партії. В тому самому дні появилась заява з Білого Дому, що і президент Труман рішений кандидувати на цей самий уряд, очевидно, якщо дістане номінацію Демократичної партії.

Коли іде про кандидатуру Трумана, то це ніяка новина. Він „бос" партії й властиво від нього залежить рішення, тим паче, що поважніших кандидатів досі в Демократичній партії не видвигали, а це означає, що назагал погоджуються з тим, що Труман буде кандидувати. Щоправда якийсь час був сумнів, чи Труман захоче кандидувати, але згодом його політичний престіж піднявся і балачки про іншого кандидата притихли. Та нині вигляди на вибір Трумана президентом дещо ослабли, головно через розкол, спричинений Волесом, але це як бачимо, не знеохочує Трумана.

З кандидатурою генерала Мек Артура дещо інакше. В першу чергу це новина. Не зважаючи на голосну агітацію часописів Гирста, веденої під кличем „Мек Артур для Америки", мало хто надіявся, щоб цей славний генерал, нині вже 68-літний, дав згоду на таку кандидатуру. До того він ще потрібний у Японії, тепер може більше, ніж давніше, з огляду на події в Китаю чи міжнародне положення взагалі. Знов деякі приятелі Мек Артура не бажали б його бачити на зміненім становищі, а хотіли б, щоб він ввійшов в американську історію як славний вояк і герой, бо таке місце вже запевнене, а політика могла б тільки притемнити його славні діла. До цього треба додати ще й заяву ген. Айзенгавера, коли і його намагалися ставити кандидатом на президента. Ген. Айзенгавер, як знаємо, заявив, що немає тепер такої домашньої чи закордонної ситуації, яка кваліфікувала б військову особу на становище президента, але це, як він потім вияснив, не відносилося до ген. Мек Артура, а тільки до його особи і було його власним поглядом. Проте ген. Мек Артур за це не забув і в своїй заяві, не згадуючи за погляди ген. Айзенгавера, підкреслив „з покорою", що це було б „противне його поглядам як доброго громадянина", коли б серед публичного сентименту відмовився у дуже важких часах від такого суспільного обовязку зо страху перед риском і відповідальністю. Такий є сенс його заяви, яка одначасно є відповіддю на вияснення ген. Айзенгавера, чому він відмовлявся від кандидатури.

Як уже знаємо з часописних звідомлень, кандидатура ген. Мек Артура викликала серед його симпатиків великий ентузіязм. Немає сумніву, що геройський оборонець Филипин, покритий славою у війні з Японією, а по війні знаменитий і людяний адміністратор цеї країни, є сильним кандидатом і чи не найсильнішим з усіх, які може виставити Республиканська партія. Та до виборів ще далеко. Але одно певне: Чим більше будуть загострюватись відносини між Злученими Державами і Совєтами, тим більші будуть вигляди ген. Мек Артура стати наступним президентом.

„ДОБРОВІЛЬНА СМЕРТЬ"

Дня 10-го березня біля години 2-гої вранці в Празі згинув чехословацький міністер закордонних справ, Ян Масарик, син „президента-визвольника" після першої світової війни, Томи Масарика. Офіціяльно подано, що Ян Масарик в хвилині депресії мав скочити через вікно з другого поверху свого люксусового мешкання в палаті Черніна на брук і вмер на місці. Його трупа знайдено на бруку приблизно чотири години після його смерти і приблизно після дальших чотирьох годин тільки видано в цій справі урядовий комунікат, в якому сказано, що „міністер закордонних справ Чехословаччини, Ян Масарик, добровільно закінчив своє життя".

Смерть Яна Масарика, одинокого ще, що мав це велике, і не тільки для чехів, імя, потрясла до глибини публичною опінією світу, а вже насамперед самих чехів. Навіть коментатор урядового комуністичного радія, що „на всякий випадок" злегка вже відразу пробує робити з Масарика „хвору людину", вважав за відповідне ствердити, що випадок такий великий своїм трагізмом, що виправдував би сльози в очах навіть найтвердшого чоловіка. Бо ціла Чехословаччина справді потрясена. На вулицях Праги ридають жінки, інші покидають працю, виправдуючись „нервозністю" і на кожному кроці вічно повторяється це саме запитання: „ви чули? Наш Масрик згинув". Згинув кілька днів після того, як погодився залишитися міністром закордонних справ в захопленому насиллям комуністичному уряді країни, як президента Бенеша відправили большевики на село на „довгий відпочинок", як комуністичне радіо передало Масарикову заяву, мовляв, він готовий співпрацювати з комуністами та що йому „серце крається" на вістку, що закордоном і в країні організується визвольний рух проти комуністів.

Довкруги трагічної смерти Масарика від першої хвилини почала творитися легенда. Уряд заповів, що „ведеться доходження". Досі ще ніхто, навіть з найближчої родини Масарика, не знає серед яких обставин він „кинувся через вікно". А на устах кожного висить запитання: кинувся, чи його кинули? Як про смерть Масарика повідомили керівника чеського протибольшевицького руху, ген. Прхалу в Лондоні, він спокійно заявив: „Самогубство? Можливо!" Тимчасом уряд большевицької „нової демократії" в Чехословаччині створив нове поняття: „добровільна смерть", що нею, крім Масарика, намагався вмерти вже після большевицького перевороту теж другий член попереднього уряду, міністер справедливости Прокоп Дртіна.

„Добровільна смерть" Яна Масарика в большевицькій „новій демократії" в Чехословаччині могла заскочити всіх інших, тільки не українців. Бо ніхто інший з народів не пережив стільки випадків „добровільної смерти" в большевицьких обставинах, як власне українці. Вони теж найкраще знають, що большевицька влада означає примусову „добровільну смерть" не тільки для одиниць, але для цілого народу. Большевизм — це „добровільна смерть". З тої свідомости українці винесли теж відповідну науку і це поняття большевизму змодифікували настільки, що він означає „добровільну смерть", але тільки для тих одиниць і народів, які не мають мужности проти нього боротися.

Український нарід може зарепрезентувати світові найбільш різноманітні відміни большевицької „добровільної смерти", яку можна б всіляко назвати, тільки не добровільною. З хвилиною, як на народ і людину впаде червоне большевицьке рядно — там вже тільки кандидати на примусову „добровільну смерть". Винахідчивість червоних опирів під цим оглядом справді необмежена. Люди кидаються з поверхів на брук, гинуть під колесами потягів, вішаються, божеволіють, топляться, стріляються, заживають отруту, підрізують собі горла, коротко — як тільки можуть, так вкорочують собі життя і — подумайте — все „добровільно". Принагідно в масових могилах знайдено людей з повідрубуваними головами — очевидно теж „добровільно". Добра воля вмерти в большевицькій „новій демократії" нічим і ніяк не обмежена. Навпаки, большевицькі „демократичні" горлорізи ще зі свого боку дбають, щоби ця „добра воля" була в найширших розмірах застосовувана.

„Добровільна смерть" Масарика, можливо, не буде даремна, як цілком певно не пройде безслідно і така ж „добровільна смерть" югославського героя Міхайловіча під большевицькою стенкою, „добровільна смерть" на большевицькій шибенниці провідника болгарських демократів, Петкова, як не була теж даремна „добровільна смерть" від большевицького серпа і молота мільйонів українців. Бо з тої „добровільної смерти" створилась не тільки українська концепція на оцінку большевизму, але й українське ставлення до нього, від лицарів з-під Крут пичинаючи, а на героях з УПА кінчаючи. І хоча сьогодні Україна встелюється щораз новими горами трупів, то одне з певністю можна твердити: український нарід вже „добровільної смерти" не боїться і нею ніколи не вмре. Можливо, „добровільна смерть" Масарика відкриє ще більше очі дальшій частині сліпих кандидатів на примусову большевицьку „добровільну смерть" не тільки в Чехословаччині, але й в інших країнах. Бо „добровільна смерть" з большевицького нагана мільйонів українців та інших жертв большевизму не була відкрила очей Яна Масарика і тому він вкінці мусів сам „добровільно вмерти", як і „добровільно" мусить гинути тепер уже теж чеський нарід.

Правда про Соловки

Нова книжка очевидця.

Добре сталося, що один з учасників і наочних свідків Соловецької каторги написав про неї книжку. Семен Підгайний, автор нещодавно виданої книжки „Українська інтелігенція на Соловках", побував на соловецьких островах сам, бачив усе на власні очі, і його зустрічі з визначними українськими національними й комуністичними діячами є, в багатьох випадках, останньою вісткою про них. Отак його книжка являється першорядним історичним документом про одну з українських Голгот.

Що це за Соловецькі острови?

Це група островів на Білому морі майже під бігуновим колом. В 16. ст. засновано там манастир-твердиню, в якій не тільки спасалися в пості й молитві православні монахи, але й відбували свої кари за різні провини люди, обжаловані в єрасях або в „бунті" проти царя. В одному з казематів того манастиря був замкнутий у 1775-1801 р. останній кошовий Запоріжської Січі — Петро Кальнишевський. Плита на його гробі для пізніших українських вязнів стала місцем паломництва.

За царських часів у Соловецькій тюрмі сиділо одночасно не більш 20-30 вязнів, але бувало, що їх було всього кілька. З приходом большевиків соловецькі ченці подалися до Англії. „Ніколи, пише автор, за всі роки існування Соловецького манастиря, Соловки не були так широко знаними в усьому світі, як за совєтських часів. Про жодну тюрму і каторгу в багатій на місця увязнення Росії не складено стільки пісень, що про Соловки". Сама каторга мала чотири головні сезони:

Перший 1922-1927 — перехід т. зв. НЕП-у. В ті часи режим був ще можливий, вязні мали деяку автономію. Заслані тоді були ще переважно царські урядовці, священики, учасники протибольшевицьких повстань, а то й звичайні кримінальні злочинці. З українців у тому періоді на каторзі були переважно різні революційні отамани. Їх розстріляно поголовно 1926 р. після того, як у Варшаві російський білоемігрант застрілив совєтського повпреда Бойкова. Тоді на Соловках у відплату застрілено негайно 100 людей, зовсім непричасних до тої справи.

Другий період, тривав 1927-1932 рр. Це була доба першої пятирічки і колективізації, і Соловки наповнилися тисячами українських і кавказьких селян, яких ліквідовано як „куркулів", тобто — свобідних фармерів. Крім селянства, знайшлася на Соловках і та інтелігенція, що зпосеред його вийшла — оті всі сільські вчителі, священики, агрономи, кооператори, лікарі. Соловки стають справді „українізовані". Потому з викриттям організації Сергія Єфремова — Союзу Визволення України, — на північні острови пішла ціла хвиля інтелігенції, особливо недостріляного студентства, а зокрема робітників; наприклад саме в той час була арештована третина робітників Кременчуцької махоркової фабрики, звязана із СВУ. Це був час, коли всі тюрми були забиті українськими селянами, робітниками та інтелігентами і ввесь народ стояв у спільній боротьбі проти колхозної панщини.

Головним заняттям невільників було рубання дерева. На три особи призначувано 34-36 дерева, які треба було зрізати з кореня, обдерти й порізати на експортовий розмір. На таку норму треба було до 18 годин, не диво отже, що невільники вибивалися з сил і норми часто не виконували, а за це зменшувано їм харчові пайки, що ослаблювало їх ще гірше. З особливих кар було замикання до мурованих шаф, що були в келіях ченців для книг. Нераз після кількох днів витягано вязня, задушеного з браку повітря і від холоду. В ті часи „слава" Соловків досягла Лондону і Вашингтону і звідти почали протестувати проти того, що експортують дерево — продукт невільничої праці. Тоді большевики вислали на Соловки комісію під проводом прокурора Сольца, який навіть наказав покарати кілька помічників керівника таборів, але його самого (звався він Ногтєв) хоч і арештовано, випущено незабаром і перенесено на ще вище місце — головного керівника всіх лісових робіт на півночі СССР. Тоді то й, для пропаганди, випущено 1931 р. фільм „Соловки", де показано, як то на Соловках працюють щасливі і задоволені вязні, — твір взагалі гідний большевиків...

Третій період соловецької каторги характеристичний тим, що крім свідомої української національної інтелігенції почала йти і та, яка була до того часу при уряді на Україні. Почалася доба нового обмосковлювання України і Москві невигідні стали навіть комуністи-українці. Серед заарештованих підчас терору за часів Постишева (від 1933) крім селян щораз більше подибуємо також індустріяльних робітників, ще недавно льояльних до совєтського режиму. Постишев преїхав на Україну з уповноваженням упень знищити націоналізм, який тоді репрезентували вже не Грушевські й Єфремови, а Скрипник, Шумський Полоз, Приходько, Хвильовий — члени комуністичної партії, гріхом яких було те, що вони поважилися боронити навіть ту куцу автономію, яку ще мала Україна. Їх окликано зрадниками і українській підсовєтській людності почали вбивати в голову, що її єдині приятелі — це Сталін і Каґанович. В тих часах збудовано Біломорський канал, пробитий джаґанами й лопатами вязнів у мерзлій землі і скелі від Ладоги до Білого моря, і після закінчення робіт вязнів повернуйто назад на Соловки, за той час поповнювані членами всіх підсовєтських народів. Були там козацькі і кримські татари, туркмени, узбеки, вірмени, грузини, фіни, білоруси, а то й росіяни, такі як академік Длорецький, Песоцький, і Порохніков, попадали туди й чужинці — німці, французи, американці, обжаловані з правила в одному — в шпіонажі. Лісовий вируб тоді обмежено, зате уряд доручив розвести на островах сільське господарство, — годівлю худоби, для чого було досить фахівців агрономів на місці. Але режим був далі нестерпний — постійні нагінки, труси, ізолятори, шпигування, чекання на розстріл за щонебудь, тортури — доводили людей до божевілля, вязні вішалися, топилися. Тут в таких умовах до середини 1937 року зібрано ввесь цвіт української підсовєтської інтелігенції та українських комуністичних кіл — пише автор. Тоді в тому концтаборі були представники найрізноманітніших політичних партій і груп. „Радянська влада" обдарувала всіх однаковими концтаборами, щоб усі були рівні. Перед єдиною для всіх небезпекою багато вязнів забуло про давні політичні чвари і незгоди і браталися з

(Докінчення на стор. 3-тій).

ВАЛЕРІЯН ПІДМОГИЛЬНИЙ

СИН

Оповідання

4)

Марійка мов не дочула останніх слів; вона похитала головою.

— Всі кажуть і я скажу: погано ти з матір'ю робиш! Не малий ти, слава Богу, двадцять три маєш, а як дитина. Матір Бог кличе, а ти її нагло на світі держиш. Мучиш ти її, гріх тобі, Грицю. Не просить вона їсти, а ти її запихаєш. Та чи вона тобі рідніша, ніж мені, чи як? А бачу я — Божа тут воля, гріх великий проти Бога йти, — Марійка витерла сльози: — дай їй спокійно померти...

Васюренко посміхнувся й махнув рукою.

— То значить, як матір помирає, так придушити її? Так як Володченко жінку, або Петриха дитину?

Він підвівся й глянув на сестру — бач, яка гладка, до кісточки не щипнеш!

— Ти ще про Бога згадуєш... Та як Він бачить з неба, то покарає тебе за скнарість.

Марійка перехрестилась.

— Хай мене Бог боронить од твоєї лютости!

Васюренко пішов геть. Не діжде вона, щоб він ще просив її. Ех, недурно ото пишуть на куркулів — не душі, а залізо, камінь твердий.

Він поволі простував до своєї хати. Оце вже дійшов він до краю, нікуди далі. Хе, паляниця на двох — це не надовго! А більше немає, і взяти ніде.

Коло хати Андрія Чоботаря він спинився й скинув подраний картуз: Андрій з жінкою виносили на кладовище своїх хлопців. Зробили мари з ліси, поклали їх, непокритих, і несуть удвох.

— Коли померли? — спитав Васюренко.

— Одно вчора ввечір, а друге сьогодні зрання...

— Та оце поспішаємо, — промовила жінка; — бо кажуть, сьогодні батюшка ходитиме на могилках, похованих гуртом запечатуватиме.

— Он воно як, — зітхнув Андрій; — несемо... а нас хто нестиме? Так і згинемо в хаті. Ворушись, Парасю!

Вони рушили.

Вдома Васюренко сів за хатою в холодку — ой, спека люта, останні сили потом сходять! А він уже й так був знесилений до краю; зомліли руки, обважніли ноги, тіло було мляве і якесь гидке. Було вже за полудень, і він з'їв трохи хліба. Його занудило й він мусів лягти під хатою на спину. Так лежав він довго — вже сонце схилилось на захід, а він лежав. Очей не заплющував, під голову підклав руки — і думати не думав, і спати не спав. Було тихо, невітряно, навіть у затінку душно, і вуличний пил, здавалось, туманом стелився перед очима. Було тихо. Тільки раз затупали коні й поторохкотіло — їхали з станції Корнійчук і інші.

***

Вранці Васюренко прокинувся пізно — сонце вже добре зійшло. Довгий сон не зміцнив його, тільки ще більше розв'ялив і розсотав йому тіло. В голові йому стукотіло й руки тремтіли. В середині смоктало, тягло, живіт ніби підвело аж до горла. З рота йому пашило гнилизною, і він гикав, почуваючи той сморід. Хотів плювати, але слини не було.

Хитаючись, він пішов у хату. Дикою, страшною видалася йому порожнеча хати, бруд і ледве чутні зітхання матері. Повітря було мов цвіла вода — здавалось, то сморід з його рота залив хату. Васюренко спинився й уэявся за косяк дверей; вся хата потьмарніла перед ним і поплила від нього далеко геть.

— Оце кают мені, — подумав він, заплющуючи очі.

Проте, він ще мав у собі сили. Він підійшов до полу і сів, хоч голову йому шматувало.

— Мамо, — промовив він.

Хвора надсилу повернула до його голову. На його глянули байдужі загаслі очі з жовтого, аж синього обличчя; над очима, ковтуном збившись, звисало нечісане сиве волосся, а посередині безладною діркою чорнів на обличчі розтулений рот. Васюренкові здавалося, що мати дивиться ротом, а не очима. Ніщо не нагадувало йому матір, ні колишнього життя коло неї, ні її турбот, ані праці. Все чуже було в її зморшках, у загостреному носі й у ниточках, що звисали з її плечей замість рук.

— Мамо, їстимете? — спитав Васюренко.

Хвора не ворухнулася; вона лежала на спині й очі дивилися, не моргаючи. Тоді парубок одломив трохи хліба, намочив у воді й поклав їй у рот.

— Мамо, ковтайте! — гукнув він.

Хвора поволі ковтнула й безгучно заворушила губами.

— Мамо, ковтайте! — гукнув він знову.

Спочатку він байдуже подавав матері хліб. А далі почав відчувати серед хатньої задухи чисту, прекрасну пахощ розмоченого хліба. Ця запашніть залоскотала йому душу, і він вдихнув її на повні легені! Він нахилився над паляницею й понюхав її зблизька — розкішні, п'янючі струмки повставали з-над неї. Він затремтів; слина буйно ринула йому в рот, він не спльовував її, і вона падала тягучими краплями з підборіддя на груди.

— Вже час і мені їсти, — з захватом думав він, — раз на день, уже час...

Васюренко одломив шматок, поклав собі в рот і довго жував, не ковтаючи; а далі почав ковтати швидко, захлипаючись, і з кожним ковтком лились йому в середину спокій і сила. Він заспокоювався, яснішала його голова.

— Здоровий я, — гадав він, — хто з хлопців виходив проти мене на вулиці? Оце тільки трохи занепав. Гей, якби не мати — хіба пропадав би? На Полтавщину чи Київщину подався б, скрізь зароблю. Мати приборкала мене — тут нічого не вдієш. Я не Марійка й не Володченко, щоб людей душити. Матір доглячу — таке діло.

(Дальше буде).

Д-р Іван Німчук.

Д-Р СТЕПАН БАРАН

ЯК ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ, ПУБЛІЦИСТ І ЛЮДИНА.

З кінцем січня 1948 р. відомий громадський діяч, політик і публіцист д-р Степан Баран увійшов у своє 70-ліття. З цього приводу скажемо тут дещо про його діяльність, але заки перейдемо до самої теми, коротко на дотеперішньому життєвому шляху нашого Ювілята.

Степан Баран уродився 25. січня 1879 р. в с. Крукеничах, пов. Мостиська, в селянській родині. Там же і пізніше в Самборі ходив до народньої школи; до гімназії ходив у Самборі, Перемишлі й у Львові, де в Академічній гімназії склав іспит зрілости в 1902 р. В міжчасі побував кілька місяців у манастирі оо. Василіян в Добромилі. По матурі студіював право у львівському університеті до 1906 р. Докторат правничих наук осягнув 9. III. 1909 р. Але вже перед тим почав студіювати також філософію, спершу у Львові історію й економію (1907-1909), потім, діставши стипендію для кандидатів на професорів університету, у проф. Шмолера (суспільну економію) й Вагнера (фінансове законодавство) в Берліні (1909-1910), де пройшов теж курс аграрної політики і статистики у світової слави проф. Зерінга та курс соціології у проф. Сомбарта в Торговельній Академії. На викладах у славного економіста проф. Шмолера приходило тоді багато високопоставлених осіб, між ними сам цісар Вільгельм II., що — як відомо — цікавився живо науками. Абсолюторію філософічного факультету здобув Ювілят у Відні, де студіював у рр. 1911-1913.

В міжчасі — у вересні 1911 р. — Ювілят склав адвокатський іспит і відбував адвокатську практику (рр. 1906-1913) у містах: Бережани, Камінка Струмілова, Львів, Копичинці, Коломия, що дало йому змогу пізнати різні околиці нашого краю. Власну адв. канцелярію отворив 1914 р. у Львові, де й працював як адвокат (з перервою у воєнних роках 1914/20) до 1. липня 1922 р. Перебувши в рр. 1921-1922 кілька ревізій та арештувань, переїхав головно з цієї причини до Тернополя, де вів адв. канцелярію до 1. вересня 1939 р. Від листопада 1939 р. до літа 1944 р. живе в американській смузі Німеччини, де працює невтомно як голова Спілки Українських Журналістів, пише з молодечою енергією і мужністю в багатьох часописах і журналах та поділяє разом з усіми українськими політичними емігрантами всім їм спільну долю.

Громадсько-політична діяльність.

Живу участь у громадсько-політичному житті розпочав Ювілят зараз по матурі 1902 р. Був він двічі головою студентського товариства „Академічна Громада" у Львові і неодмінним референтом на всіх тодішніх студентських вічах і зібраннях як чисто українських, так теж мішаних українсько-польсько-жидівських. (То були ті благословенні часи, коли в краю не працювала ще вшехпольська партія і українська промова референта не колола нічиїх вух).

Коли у Галичині вибух у 1902 р. великий селянський страйк проти польських дідичів, Ювілят як молодий студент кинувся разом із своїми товаришами з повним запалом у його вир, щоб допомогти українському селянинові поправити своє злиденне життя і тим самим підняти його на вищий рівень. Безперечний успіх того масового страйкового руху був стимулом до дальшої праці для народньої справи і наш Ювілят не кидає її від тої пори аж до наших днів.

Студентські часи Ювілята — це часи, в яких у нас панувала майже всевладно мода на соціялізм, в яких кожний шануючий себе студент з гордістю казав, що він соціяліст чи навіть анархіст, дивився з призирством на інакше думаючих товаришів, як на міщан, колтунів, ретроградів і т. п. та пригадується нераз, що буде вірний соціялістичному червоному стягові аж до смерти. Ще й за моїх часів були подібні відносини і я памятаю добре, як набожно ставились ми, молодші учні, до наших старших товаришів з 7. і 8. кляси, що майже всі поголовно поклонялися тоді соціялізмові, а дехто з них, як напр. пізніший секретар військових справ у першому Уряді ЗУНР у Львові Дмитро Вітовський, навіть анархізмові... Данину цій моді склав і наш Ювілят, що в перших роках своїх університетських студій належав до УСДП. Але вже в 1907 р. бачимо його в рядах Української Національно-Демократичної Партії, що в рр. 1919-1925 називалася Українською Трудовою Партією, а ще пізніше (від 11. липня 1925 р.) Українським Національно - Демократичним Обєднанням (УНДО), що на своїх плечах двигали ввесь час увесь тягар бортьби за наше національне визволення. Від 1913 р. аж до 1. вересня 1939 р. входив Ювілят до Тіснішого Народнього Комітету, відповідника пізнішого Центрального Комітету УНДО. Зі списка УНДО був теж послом до варшавського сойму в чотирьох каденціях — від 1928 до 1939 р. В цій партії, що насправді була не партією в західно-европейському розумінні, а широким національним рухом, грав одну з провідних роль. У рр. 1913-1918 був секретарем Народнього Комітету і на його долю випало приготовити й перевести наш славний переворот у Львові та в краю 1-го листопада 1918 р. (очевидно — крім чисто військових справ).

Щоб дати більш-менш повний образ політичної діяльности Ювілята, треба згадати, що від 1. серпня 1914 р., себто від початку першої світової війни, до кінця квітня 1915 р. був він членом Президії Головної Української Ради, а від 5. 5. 1915 р. членом Загальної Української Ради. Саме як висланець Головної Української Ради відбув він разом з послом д-ром Льонгином Цегельським в осени 1914 р. дипломатичну поїздку на Балкани, до Румунії, Болгарії і Туреччини, де вони перевели розмови з державними керманичами і найвизначнішими політиками й журналістами тих держав в українській справі. Та поїздка мала велике пропагандивне значіння, бо в її наслідку появились не тільки у пресі згаданих держав, але й у часописах інших держав Европи статті про українську проблему під її державницьким поглядом, при чому в деяких були поміщені навіть мапи майбутньої Української Держави. Все те викликала заява міністра війни Отоманської Держави Енвера Паші, складена перед обома українськими представниками і передана офіційною Телеграфічною Агенцією, такого змісту, що Туреччина, яка саме тоді приступила до війни по боці Німеччини й Австро-Угорщини та проти Росії, допоможе збудувати після виграної війни та розбиття Росії Українську Державу (до якої, як він зазначив виразно обом делегатам, мав би належати і Крим). Памятаю як сьогодні, яке велике враження зробила на мене і на моїх товаришів, вояків і старшин австрійської армії, ця заява Енвера Паші, що й ми вичитали в німецьких віденських часописах, будучи на сербському фронті.

(Дальше буде).

ЧУЖІ ПІДВОДНІ ЧОВНИ Й ЛІТАКИ СПОСТЕРІГАЮТЬ ГРЕЦІЮ.

Атени, 10 березня.—Грецькі власті сьогодні повідомили, що в безпосередньому віддаленні від грецького побережжя був виринув підводний човен „невідомої національности". В іншому місці грецьку територію перелетів чужий літак.

Правда про Соловки

(Докінчення зі стор. 2-гої)

собою та з гірким жалем думали про минуле.

В четвертому періоді 1936-7 права вязнів, і без того куці, обмежено ще більш. Почали відбуватися „фашистівські" процеси і на основі їх вязням, які повинні були бути звільнені, підвищувано кару і не звільнювано з каторги. Додатковий термін був 5—10 років. Вкінці в червні 1937 оголошено вязням, що від нині соловецькі острови перетворюється на „Салавецкую тюрму особаво назначенія Главного управленія государственной безопасності СССР" і фактичний дотепер концтабор почато перетворювати на властиву повну тюрму. Почалися роботи над великою новою тюрмою модерного типу. А вязнів усе прибувала — навіть діти, обвинувачені в троцькізмі; з плачем клялися вони, що писань Троцького ніколи й на очі не бачили. Багато вязнів привожено з капюшонами на головах, на грудях такого вязня був тільки нумер і під страхом розстрілу не вільно було йому казати хто він. Навіть саме соловецьке начальство часто про це не знало. І раптом, коли все виглядало наладнане і розбудоване, почалися з Соловків великі вивози. Тюрму 1938 р. зліквідовано, а на її місці розпочато будування воєнної морської бази. Пахло, очевидно, недалекою війною. Одним з перших таких етапів вивезено й українську інтелігенцію, — куди — цього до сьогодні ніхто не знає.

Давши такий опис кривавої історії Соловок, автор розповідає про свої нераз зворушливі зустрічі з вязнями — відомими українськими діячами та письменниками. Це той цвіт України, що про нього колись писав Шевченко: Раз добром налите серце ввік не прохолоне! Ось Генадій Садовський, син залізничника і боєвик у часи національної революції, людина вільна навіть у соловецькій неволі, людина, яка нізащо і ні при якій нагоді не піде на компроміс і не визнає іншого, крім свого, Бога. Його ідеалом була Україна — вільна, незалежна Україна. Підчас українсько-московської війни він, безстрашний вояк в армії отамана Петлюри, був перший у бою і останній у відступі. Раз підчас відступу з Житомира він стрінув Миколу Любченка, пізніше високу особу в оперетковому „уряді" совєтської України і секретаря Каґановіча. Любченко від Петлюри перейшов до большевиків і намовляв зробити те саме й Садовського, але той викинув його з кімнати. Іді — от ти! — крикнув Любченко, тікаючи з кімнати. Потому Садовський довго переховувався, аж попав у лабети ГПУ і на Соловки. Тут він нераз говорив: Я не злослива людина... але я хотів би зустріти на нашому острові Любченка. Я хотів би йому ще раз довести, що я таки не ідіот і що я двадцять літ тому робив правильно. — І минуло тільки два роки від тієї розмови, і одного ранку зустрілися Садовський і Любченко. Любченко зблід, підійшов до Садовського, подав руку і заплакав...

Це тільки один епізод. А скільки там визначних різних осіб! Ось О. Шумський, народній комісар освіти, тобто міністр, один з творців української комуністичної партії, гріхом якого було те, що прагнув бодай господарської і культурної незалежности соціялістичної України. Ось Полоз, колишній нарком фінансів УССР, який попав на Соловки за те, що підчинення українського наркомату земельних справ російському назвав неконституційним. Ось Семен Семко, колишній ректор Київського університету, також член КП(б)У, ось академік Матвій Яворський — перший український „марксистський" історик, ось також академік, світової слави географ Степан Рудницький, його учень В. Бабяк, доцент університету в Харкові, ось академік Михайло Слабченко — історик України й економіст, Йосиф Гермайзе, визначний вчений історик і марксист шевченкознавець Михайло Новицький, історик Василь Левицький, відомий ботанік проф. Яната, поети Микола Зеров, Павло Филипович і Евген Плужник — творчість яких в українській літературі є цілою епохою; далі геніяльний творець нового українського театру Лесь Курбас, драматург Микола Куліш — автор „Патетичної Сонети" і „Народного Малахія", поет і повістяр Ол. Слісаренко, письменники Клим Поліщук, Ґео Шкурупій, Марко Вороний (син поета Миколи Вороного), Григорій Епік, Мирослав Ірчан, Антін Крушельницький.... Особливо зустріч з тими двома останніми, колишніми ентузіястами „Радянської" України, була дуже симптоматична. Ірчан, як відомо, був редактором канадійських комуністичних газет і драматургом, але був настільки чесний, що (у відміну до подібних йому сьогоднішних редакторів) поїхав сам здійсняти те щасливе життя, яке проповідував у своїх газетах і до якого намовляв своїх читачів. Зустріч з такими легковірними описує Підгайний: він 1933 р. в харківській тюрмі зустрівся з двома молодими шахтярами, що походили з Канади: „так, — говорив один — дорого б я дав, щоб зустріти того милого товариша Ірчана, що розпинався і розхвалював у Канаді той рай, який він тут з большевиками створив". Виявилося, що завдяки Ірчанові кількасот українців з Канади, повіривши його обіцянкам, подалися на Україну будувати соціялізм та зажити на власній землі щасливим і радісним життям... І ось ті сотні попадають до нашого Донбасу і бачать увесь жах совєтського „соціялізму". Витративши всі гроші, вони звертаються до совєтського уряду за дозволом повернутися назад у Канаду. Усіх, хто звертався з таким проханням, арештовувано і засуджувано за „6-тий пункт" — шпіонажу, та засилано в найглухіші кутки СССР. Ірчан і сам зявився на соловецьких горизонтах 1936, після арешту ще 1933, коли то йому закинуто також шпіонажу. — Я, пише Підгайний, не нагадував йому ні „Пляцдарму" (агітаційна драма), ні завербованих канадійців. З нього було досить. Самітний і розгублений вимірював Мирослав Ірчан на проґулянках соловецький Кремль і в очах йому лежав глибокий сум...!

Крушельницького і його синів ще до вбиства Кірова заарештовано, коли ж після вбиства Кірова влаштовано гекатомбу над могилою цього сталінського опікуна, братів Крушельницьких розстріляно як „диверсантів і шпіонів", а напів божевільний батько пішов на Соловки разом з донькою. А він у Галичині був один з найбільших ентузіястів „соціялістичного" будівництва на Україні і їхав зовсім щиро йому допомагати!

Страшна своїми фактами, а водночас і повчальна та книжка Підгайного! Вона вчить про те, що вороги нашого народу не роблять між нами різниці, що їм не важно хто і до якої партії належить — вистачає, щоб хтось був українцем і мав ще бодай іскру того почуття. І петлюрівский вояк, і совєтский міністер, якщо вони українці, мають однакові права — на Соловках. Чи треба ще щось комусь доказувати? Справді, правдиву і зворушливу книжку дав нам Підгайний!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ОЗОН ПАРК, Л. АЙ., Н. Й.

Коляда для скитальців.

Сьогорічною колядою для скитальців зайнялися: Тов. Вільна Україна, від. 200 У. Н. С. і Союз Українок, від. 35 в Озон Парк. Обі ці організації вислали своїх колядників, котрі поділились на партії і пішли в їх призначені території. Колядували з пань: Г. Швед, К. Васло, А. Малафій, С. Петришин, Г. Кокольська, А. Кокольська і Н. Кокольська. З мужчин: В. Цісик, О. Коцопій, І. Сташків, М. Адамів, С. Шіпка, Н. Танчак, Г. Васло, Т. Петришин. В Линбрук занялись колядою: В. Костишин, К. Костишин, Ф. Ґенеґа і М. Вовк.

Коляда увінчалась великим успіхом. Зібрано $371, з котрої то суми призначено на удержання двох студентів вищих шкіл в Австрії суму $44, а решту суми $327 вислано до ЗУАДКомітету в Филаделфії. Колядників всюди витано дуже сердешно, кромі одного „большака", котрого набудуче треба бойкутувати.

По $10 зложили: Й. Паращук, І. Сташків, В. Цісик, Я. Теслюк, П. Стасюк, М. Гладун; Я. Мороз $6; по $5: О. Коцопій, Дик, С. Вовк, І. Сельський, В. Костишин, І.Ґенеґа, С. Малафій, Д. Кокольський, Т. Петришин, В. Гаврилко, Л. Балук, Т. Кузенко, Г. Васло, М. Романчук, М. Швед, В. Ворґуль, Е. Чорний, М. Ворона, М. Малафій, С. Шіпка, Е. Паращук, С. Бельців, М. Адамів, І. Чорний, В. Балук, Н. Панчак, К. Семанюк, С. Лабяк, Д. Галичин, Е. Орлян; по $4: М. Вишинська, Н. Колодій; по $3: Г. Маснік, Б. Коришловський, М. Савка, Е. Карпович, М. Юрукco, М. Дзядзьо, М. Ґейда, Е. Ляхович, Прокопович, А. Малофій, Ф. Дворак, П. Великанович, Н. Малафій, В. Ємець, М. Джуґало, П. Козак, Белей; по $2: М. Супек, І. Малафій, І. Костів, С. Миськів, М. Биймак, П. Ґосподарець, М. Казук, А. Ґречин, І. Чарнецький, Коваль, О. Гавришко, С. Марусевич, І. Мальований, Завалюк, Ю. Попик, М. Маціборка, Ф. Лялiберте, Я. Жатковський, А. Ґосподарець, І. Івахів, Ю. Волос, Кравчук, Н. Ґенеґа, С. Подальський, І. Ґардецький, М. Титаліс; по $1: І. Ворґуль, М. Тринмалюк, П. Козак, В. Скаті, Ч. Васнер, І. Пістер, І. Сантопольо, Й. Перільо, Г. Юнкер, Т. Міккорнак, П. Перпільо, І. Каруція, Б. Яворський, Н. Супек, С. Бойса, Ф. Яблоновський, І. Волос, Д. Генрі, В. Літенко, М. Івахів, Д. Венізельос, М. Сухоцький, С. Возьний, А. Славський, Павловська, Н. Кокольський, Т. Танчак, Мек, Н. Олійник, А. Батура, Підлесна, М. Жатковський, А. Лавич, Ф. Ватс, І. Ґейда, Озон Парк Полтрі, С. Генрі, О. Куніпер, Соколовський, М. Кітоґроцький. Решта дрібними.

Колядник.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

З Щедрого Вечора на скитальників.

Дочки України, 24 відділ Союзу Українок Америки, влаштували 24. січня Щедрий Вечір за вільним вступом, бо члениці зложили по $1.50 на харчі. Була непоґода й вона дещо пошкодила. Проте й між тими гістьми, що зійшлися, зібрано $69.50 на скитальців, які передано до місцевого Центрального Комітету, який вишле їх до ЗУАДКомітету.

Жертували по $5: о. Лев Чапельський і Пилип Шишка; по $3: Т. Огар і П. Дочек; по $2: І. Скрига, Е. Поливчак, Т. Яворський, М. Кіценюк, М. Шара, М. Поливчак, Ядловський, Р. Слободян, Т. Піньковський, Д. і С. Могила, П. Чечіль, Р. Димид, А. Ґенеґа, А. Огар, Д. Гнатюк; по $1: Т. Костишин, А. Горін, А. Кемпа, Т. Роґошевська, З. Лабунська, К. Ковальчук, Х. Возняк, Г. Стець, М. Гнатюк, Т. Пілат, М. Райхіл, А. Слободян, Е. Кампа, С. Кампа, С. Кампа, С. Чапельська, М. Полянська, Т. Луняк, М. Лещак, М. Сіктор, А. Пограничнa, Е. Ґаліновіч, М. Ґерета. Решта трібними. Разом $69.50.

Анна Гнатюк, секр.

ЯПОНСЬКЕ ЗОЛОТО, ПРИЗНАЧЕНЕ НА ВОЄННЕ ВІДШКОДОВАННЯ.—Ця картина звята в Осако, де вибивали давніше золоті та срібні монети. Оці штаби золота, що їх бачимо на візках, призначені на сплату Аліянтам воєнних коштів.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

АСТОРІЯ, Н. Й.

Коляда на народні цілі.

Братство св. О. Николая, від. 5. У. Н. С., ухвалило на річних зборах, щоб цього року піти колядувати і віддати коляду на скитальців, котрі в голоді і холоді. Колядували: обоє Левицькі, Е. Василик, І. Лешко, І. Сидор. Помагали нові емігранти: І. Кухарський, М. Басараб, П. Левенец і О. Басараб; так само помагали: М. Ґалан, С. Антонишин і А. Паламар.

Коляду зложили: по $5: П. Середа, М. Пишняк, І. Сидор, Г. Василик, Н. Петрина, І. Буньо, А. Паламар, С. Кривен, В. Чайка, М. Гурин, А. Кальба, В. Глют, В. Заяць, І. Лихач, В. Череватюк, А. Климишин, І. Кубарик, А. Дячук, І. Сенґура, М. Левицький, І. Лешко, І. Ґолембовський, М. Борис, Н. Левенец, о. В., Асторійської церкви, А. Ґула, А. Періг, В. Стирановський, М. Зуско; по $4: Й. Дума, В. Пукіц; по $3: М. Кубин, М. Домерецкі, М. Стоколоса, М. Старановскі, Г. Семусь, О. Мартин, Т. Онуфрик, П. Метрук, О. Чемеринські, І. Драла, Н. Демчук, А. Загоруйко, П. Гринишин, М. Заровенний, К. Гуменчук, С. Антонишин, П. Низкий, І. Карапура, Н. Микитин, А. Левенец, І. Швед, І. Білоус; по $2: П. Срібняк, Ю. Скиба, Р. Врублевський, А. Кафор, Й. Кунька, Г. Кук, І. Марко, А. Любко, А. Підгірна, Ф. Гарлов, В. Семусь, Н. Владанюк, М. Борух, І. Лазорчик, А. Бурдиґа, П. Гаврилец, Н. Такаба, П. Бобік, П. Лесько, Г. Соловскі, Н. Комар, Й. Турчак, Й. Салка, В. Ничка, В. Ґельнер, В. Гринишин, В. Якимицький, І. Бобель, Ю. Іґнат, М. Ґураль, М. Фіґурський, мол., М. Форнеза, П. Барнич, М. Ґалан, А. Опришко, Н. Дайсак, М. Борис, І. Кухарський, П. Левенец, М. Басараб, О. Басараб, І. Буґера, Т. Подольський, В. Гюмек, В. Врублевський, М. Фіґурський; по $1: Н. Василик, М. Живан, М. Рос, І. Скиба, П. Дон, С. Лищак, Г. Сененько, П. Гаврилко, М. Боднар, П. Біліньскі, А. Дацишин, Л. Литвин, І. Зборовський, А. Галатин. Решта дрібними. — Разом заколядовано $325.50.

В імені скитальників складаємо всім жертводавцям щиру подяку за жертви, а колядникам за труд, а головно гром. І. Лешкові, що не жалував свого авта і возив колядників по таких снігах і ледах, а за газоліну не хотів прийняти жодної заплати та ще від себе зложив $5. На останніх зборах ухвалено вислати до ЗУАДКомітету у Филаделфії $300.50, а $25 до Укр. Конгресового Комітету.

І. Сидор.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Міннеаполіс, Мінн. — До збірки на Українському Вічу додати: І. Гарасим $4; по $3: А. Греськів і А. Денис, О. Кузик і Ф. Пікула. Фін. секретарем Вічового Комітету був гром. В. Мельник.

По вічу додали по $5: А. Лозовська, Н. Бойко; Анна Ґреськів $3; П. Вонс $2, а М. Хас $1. Разом $16, які вислано до Зл. У. А. Д. Комітету в Филаделфії, себто вислано разом з віча $210.20.

ФРАНЦУЗЬКІ АРХИЄПИСКОПИ ВЗИВАЮТЬ ДО АМНЕСТІЇ.

Париж, 9. березня. — Французькі кардинали і архиєпископи видали спільну заяву, взиваючи французький уряд звільнити останніх ще военнополонених та виправдати т. зв. колабораціоністів. В заяві архиєпископів сказано, що полонених у війні береться тільки на те, щоб виключити їх з военних дій і ніщо не виправдує їх дальше задержання в полоні три роки після закінчення війни. Щодо колабораціоністів, кардинали вважають, що більшість зі засуджених за це 100,000 французів не заслужили на кару „національного безчестя", допустившися военних помилок, яких не можна вважати за зраду.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа **доконче** подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

• • •

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

12,813 Адамчук Панька і Анелі з д. Бойко з с. Верняк (Збараж) від Бойко Гелени.

12,814 Підвірний Теодора від Підвірна Анастазії з с. Жабокрук (Бібрка).

12,815 Годинський Лаврентія батька з Київщини від сина Годинський Миколи.

12,816 Машляни Ілька і Марії з с. Полонна (Сянік) від Машляни Параски з с. Воля Петрова.

12,817 До Українців Америки просить відізватися до скиталки Кучак Ольги.

12,818 Красновський Івана Николаєвича з с. Лодь (Ломж) від Красновської Анни Олександрівної.

12,819 Грицик Володимира, Стахів Івана, Стрілецький Йосифа, Витвицька Ольги всі з Теребовлі від Констанкевич Йосифа.

12,820 Турчик Йосифа з с.
12,817 Українців Амери-
Глубічка Великого (Тернотвин.

12,821 Димінський Степана і Катерини з с. Збоїськ (Сянік) від Димінський Юліяна.

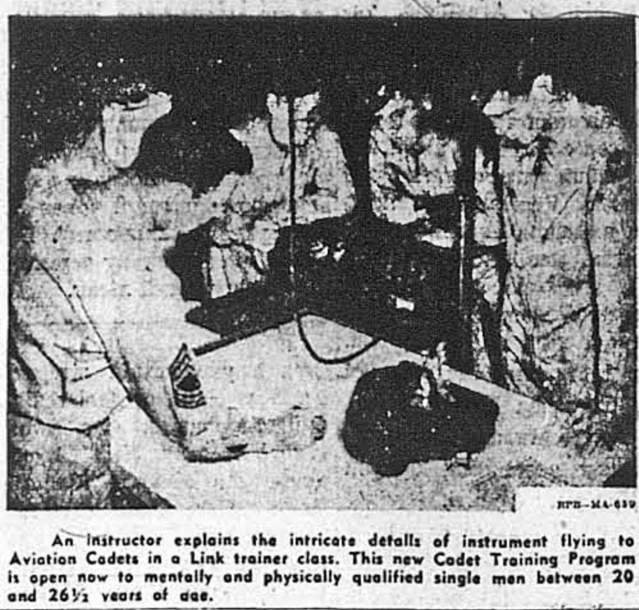
12,822 Яцимірський Івана, Мелькович Катерини і Бозька від Яцимірський Осипа з с. Корпалович (Самбір).

12,823 Букачевський Миколи з Бучача від Пташник Чеслава.

12,824 а) Попадинець Миколи і Михайла, Сенів Степана, Лукач Теодора з Волі Задеровацької (Стрий) від Заяць Миколи.

12,824 б) Зинів Ілька від Костищів Івана з Дрогобицького повіту.

Aviation Cadets Learn Instrument Flying

An instructor explains the intricate details of instrument flying to Aviation Cadets in a Link trainer class. This new Cadet Training Program is open now to mentally and physically qualified single men between 20 and 26½ years of age.

12,825 а) Джуґла Михайла і Марії, Стецик Анни з с. Вишлів (Стрий) від Джуґла Луки.

12,825 б) Кухлик стрийка з с. Телештиць (Перемишль) від Кухлик Катерини.

12,826 Габріель Евгенії, Медведик Василя і Анни з Жабиня, Михайлишин Осипа, Царик Михайла з с. Поморяни (Зборів) від Музика Серафини зам. Рекшинська.

12,827 Сировицький Григорія, Гельнер Михайла від Сировицький Михайла з с. Стрілиск Нових.

12,828 Дзярек Дмитра і Миколи з с. Ясенова Пільного (Городенка) від Яник Ірини.

12,829 Карплюк Анни з с. Рибник, Мандзій Івана і Василя з с. Рибник (Бережани) від Карплюк Софії.

12,830 Крамар Марії з с. Баворів (Тернопіль) від брата Дерлиця Стефана.

12,831 Бурак Костя від Бурак Парані.

12,832 Кисілевської Володимири, Венчак Олекси і Марії з с. Стрільська (Жидачів) від Клим Стефана.

12,833 Ленард Михайла з с. Деленя над Дністром, Микола-

12,834 Пограничний Андрія і Йосифа з с. Коростенко (Добромиль) від сестри Пограниїв, від Крисько Івана і Доскочний Марії.

12,835 Пасічник Степана ур. в Дрогобичі від сестрінки Говикович Теодозії з д. Коцюба.

12,836 Гачак Петра, Яроцький Осипа з с. Білина Велика (Самбір) від Гачак Теодора.

12,837 Косар Михайла, Ясьчинський Григорія.
ків Василя, Боднюк Василя, Лис Петра з с. Сівки Войнилівської від Стефанюк Йосифа.

12,838 Сорохтей Клима, Бабій Антона і Михайла, Пукіш Прокопа його жени Марії з д. Луців всі з с. Мостище (Калуш) від Бабій Якова.

12,839 а) Соломчак Івана і Евдокії з с. Перегінська (Долина) від Гринчак Ольги.

12,839 б) Шлястик Ольги з с. Перегінська (Долина) від Глібкович Софії.

12,839 в) Кучер Василя і Марії від Пристай Марії з с. Дубшари (Долина).

12,839 г) Порич Анастазії з Перегінська (Долина) від Непик Івана.

12,840 До рідних Оляницьких Оляницька з д. Яців з с. Махнова від Заяць Теофіля.

12,841 Жмурко Івана з с. Прогноїв (Золочів) від Заяць Богдана.

12,842 Іванишин Василя від Циган Василя с. Параскевії з д. Іванишин з с. Княжовське (Долина).

12,843 Тимощук Кондрата і Василя з с. Колонна (Володимир) від Матулько Ілії.

12,844 Боднар Якова або його сина Василя з с. Бергомет (Буковина) від Лярійон Дмитра.

12,845 Фалендиш Петра і Філька від Фалендиш Ілька с. Луки з с. Накваша (Броди).

12,846 Гаргай Івана з с. Радошиць (Сянік) від Гаргай Василя.

12,847 Ткач Миколи брата Ткач Йосифа дядька з с. Тростяниця (Добромиль) від Кучернюк Теклі з д. Ткач.

12,848 Тисяк Василя з с. Пацкович (Перемишль) від Бабяк Івана.

12,849 Рибалкін Дмитра з с. Артільне (Білгород, В. Укра.) від Погорільцев Кирила.

12,850 Винар (Винарчик) Стефана з с. Рогізна (Яворів) від Винар Степана.

12,851 Ковалишин Степана з с. Каштилян (Радехів) від Іванючко Анни.

Голоситись на адресу:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЧЕСТЕР, ПА. — Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 156, повідомляє всіх своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 14. березня точно в год. 2. пополудні, в Громадськім Домі. Просимо всіх членів прийти, бо буде звіт уряду. — За уряд: Н. Закорчемний, предс.; Ф. Трось, кас.; В. Новак, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Повідомляємо членів Тов. ім. Д. Вітовського, від. 375, що чвертьрічні збори відбудуться 14. березня, в год. 1. пополудні, в домі Укр. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Хто не явиться на цих зборах і не вирівнає вкладки за попередні місяці, буде суспендований. — Г. Дорошовський, гол.; І. Харамбура, секр.; В. Василик, касієр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 270. відбудуться в понеділок, 15. березня, в годині 7. ввечір, в У. Н. Домі. Обовязком є кожного члена і членкиці явитися на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. — В. Бутковський, рек. секр.

HAMTRAMCK, MICH. — Monthly meeting of the Markian Sheshkevich's Lodge 94, will be held Sunday, March 14, at 1:30 P. M., at the Ukrainian Democratic Hall, 2376 Grayling St. Members are urged to attend the meeting. — T. Sudomir, Sec'y.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. Любов, від. 45, повідомляє своїх членів, що дуже важні збори відбудуться в неділю, 14. березня, точно в годині 2. попол. Є такі важні справи до вирішення, що кожний член повинен конче явитися, бо справа дотикає кожного члена з осібна і всіх разом. Таких важних зборів давно вже не було. — За уряд: Т. Малик, предс.; А. Гарасим, кас.; М. Ю. Сеник, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. Мир, від. 324, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. березня, точно в год. 8. ввечір, в Укр. Гали, 800 Норт 23. ул. Приходіть усі і приведіть з собою нових членів до Союзу. На зборах буде приявний організатор п. В. Загаєвич і виголосить реферат про У. Н. Союз. — За уряд: О. Горохівський, предс.; П. Максимович, кас.; Г. Бучко, секр.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 2. березня 1948 року померла в 49. році життя

ФРАНЦЕС БУЧАЦЬКА,

членкиця Тов. ім. І. Франка, від. 253 У. Н. Союзу в Лудлов, Масс.

Покійна вступила до У. Н. Союзу 1942 року. Походила з села Глібовичі, пов. Скалат, Західна Україна. Полишила в смутку мужа Петра, сина Теодора, дочку Ліліян, стідентку в Юніверсіті оф Массачусетс, дві сестри і чотири брати.

Похорон відбувся 6. березня з дому жалоби при участи великої родини, членів і членкиць від. 253, приятелів і знайомих до української церкви св. Петра й Павла в Лудлов, Масс., і на цвинтар у Hinsdale, N. H. — В. ІЯ П.!

Д. Харко, секр.

ПОШУКУВАННЯ

Анна Пятькович зі с. Терпилівка, пов. Збараж, пошукує свого брата **Дмитра Бугая** з того самого села, який перебуває в З.Д.А. Пошукуваний, або хто знає місце його перебування, хай зголоситься на адресу: **Anna Piatkowycz, Av. Santa Fe — № 402, Buenos Aires, Rep. Argentina.**

ГОЛОП'ЯТКИНА АННА пошукує **ПОЛЯКОВА ГРИГОРІЯ**, який емігрував за кордон з м. Новочеркаск з юнкерським училищем. Прошу зголоситися на адресу:
ПЧІЛКА НАТАЛЯ
(20) Hannover, Mückerstr. 21-29, Bl. 8/76, camp Lyssenko, Germany, Engl. Zone.

ТАРЗАН, ч. 1802. Рівносильний противник.

Коли войовник пхнув його насильно, Тарзан вхопив його за руки своїми сталевими пальцями.

З блискавковою швидкістю Тарзан кинув його на землю.

Одначе Еронго крім англійської мови підовчився ще дечого іншого від торговців слоневої кости. Перекинувшися,

він підскочив угору...
...і Тарзан несподівано попав в обійми могутнього й досвідченого бійця.